

آن چه دکتر علی اکبر شعاری نژاد، استاد برجسته و با تجربه مسایل آموزش و پرورش و مشاوره، در این مجموعه ارائه کرده اند برای تغییر نگرش و باور مدیران بسیار مفید و مناسب است و لذا مطالعه‌ی دقیق آن به همه‌ی مدیران و علاقه‌مندان توصیه می‌شود.

مقررات یادگیری در مراکز و مؤسسات آموزشی

دکتر علی اکبر شعاری نژاد

مقررات در مدرسه

- مدرسه، نهاد اجتماعی یا مؤسسه و سازمانی است:
- عمدتاً در حوزه‌ی تربیت یا آموزش و پرورش رسمی کشور.
- متعلق به همه‌ی شهروندان.
- پدازنده به همه‌ی مسائل اجتماعی و فرهنگی جامعه و جهان معاصرش.
- دارای برنامه‌ی کار مشخص و مدون و هدفمند.
- دارای مسئولان کارآزموده یا تربیت شده‌ی ویژه.
- دارای فرهنگ ویژه.
- کاملاً غیرسیاسی، بدون این که از سیاست مدیریت حاکم بر جامعه و جهان غافل باشد.
- برخوردار از مدیریت ویژه و تخصصی.
- مسئول پرداختن به همه‌ی کودکان و نوجوانان و اولیای آنان.
- برخوردار از عزت نفس و اعتماد به نفس خاص.
- پژوهشگر علمی مسائل آموزشی، عمدتاً در حوزه‌ی فرایندهای یادگیری، تدریس، انضباط و ارتباط‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان در مدرسه و جامعه، تحلیل و تبیین آن‌ها با روش‌های علمی خاص، بدون تعصب و پیش‌داوری‌های شتاب‌زده.
- توان‌بخش، درمانگر، آرام‌بخش و پیش‌بینی‌کننده و پیش‌گیرنده‌ی آسیب‌های احتمالی اجتماعی؛ خصوصاً در محیط مدرسه.
- محرک و مشوق یادگیری رسمی و آزاد کودکان و نوجوانان و گاهی اولیای آنان.
- محرک و مشوق برقراری، تقویت و ادامه‌ی روابط و ارتباطات انسانی.
- آگاه از یافته‌های علمی نوین در حوزه‌ی برنامه‌های درسی خودش.
- محرک و مشوق همکاری‌ها، هم‌پاری‌ها و خدمات اجتماعی، بدون این که خودش مرکز یا مؤسسه‌ی خیریه باشد یا مستقیماً به این گونه امور بپردازد. در واقع، «احسان» مدرسه باید «احسان فعال» باشد، نه «احسان منفعل». یعنی به افراد کمک کند که خود را شخصاً اداره کنند و به اصطلاح «ماهی گیر» باشند، نه نیازمند و منتظر این که ماهی صید شده و حتی پخته شده را در اختیارشان بگذارند.

- وجود انضباط و رعایت و کنترل آن در هر مؤسسه‌ای، نشانه‌ی آشکار مدیریت سالم در آن مؤسسه است. مدرسه‌ی بدون انضباط، حکم جنگلی را دارد که خالی از درختان میوه است.
- انضباط یعنی توان و علاقه‌ی شخصی به کنترل رفتار خویش
- مؤسسه یا نهادی را منضبط (با انضباط) خوانند که کارکنان آن بدون استثنا:
- از شخصیت سالم برخوردارند.
- زمان کار را دقیقاً رعایت می‌کنند.
- بر این باورند که درست و به موقع استفاده نکردن از زمان، آغاز خیانت و بی‌احترامی به خویشان است. سپس خیانت و بی‌احترامی است به جامعه و حتی جهان، در واقع، نوعی تجاوز به حقوق خود و دیگران است.
- آغاز و انجام کارشان روشن است و دقیقاً رعایت می‌شود.
- خود را مسئول جامعه می‌دانند، مسئول شخص یا اشخاص، مثلاً مدیر مؤسسه.
- باور دارند که حق و وظیفه، دو مقوله‌ی تفکیک‌ناپذیرند.
- نیازی به امر و نهی ندارند؛ چون خود از بلوغ فکری برخوردارند و برای کار آمادگی دارند.
- نه احساس سلطه‌گری می‌کنند، نه احساس زیر سلطه بودن.
- از رفاه، آرامش و آسایش متناسب برخوردارند.
- خود را عضو مؤثر خانواده‌ی مؤسسه می‌دانند.
- با تک‌تک آنان هم‌چون عضو مؤثر و ضروری یک خانواده برخورد می‌شود، نه عضوی که بود و نبودش مهم نیست.
- مؤسسه یا نهاد را متعلق به جامعه و جهان می‌دانند، نه به شخص یا گروهی خاص، مگر در شرکت‌های خصوصی.
- چند و چون فعالیت‌های مؤسسه را مؤثر در چند و چون جامعه و متأثر از آن می‌دانند.
- فرهنگ ویژه‌ی مؤسسه یا نهاد را دقیقاً می‌شناسند و باور دارند.
- مدام آموزش لازم را می‌بینند و از یادگیری یافته‌های نو درباره‌ی کارشان لذت می‌برند.

احسان فعال سبب می‌شود که طرف مقابل :

- احساس ارزشمندی کند،
- عزت نفس او لطمه نیند،
- این واقعیت را دریابد که می‌تواند خودش را اداره کند و به خودش متکی باشد، نه این‌که سر بار دیگران باشد.
- استعدادهایش را شکوفا کند و مهارت‌های لازم زندگی خودگردان را یاد بگیرد.
- از شخصیت سالم برخوردار شود.
- بنده‌ی شایسته‌ی تنها خدایش باشد، نه مخلوق خدا.
- تربیت چنین شهروندانی طبعاً بزرگ‌ترین و باارزش‌ترین فعالیت‌های اجتماعی مدرسه محسوب می‌شود. مدرسه، محل «محتاج پرور» نیست، بلکه محل آماده‌سازی افرادی است خودگردان، مؤثر و فعال در کمک کردن به حل مسائل روز جامعه و جهان. مدرسه، محل تربیت درمانگر است، نه بیمار؛ بیماری‌های فرهنگی محتاج به عنایت دیگران. مدرسه‌ی شایسته، کمک‌کننده تربیت می‌کند، نه کمک‌گیرنده. مدرسه‌ی شایسته، مؤسسه‌ی خیریه نیست، بلکه شهروندان «خیر» (خیرخواه) تربیت می‌کند. مستقیماً به دانش‌آموزان، کمک مالی و... نمی‌کند و در صورت احساس چنین ضرورتی، تدبیرهایی به کار می‌برد که دانش‌آموز
- احساس حقارت نکند. خود را در برابر هم‌کلاسان حقیر و فقیر نیند و دچار احساس‌های ناگوار دیگر نشود. در واقع مدرسه‌ی شایسته چنین است :
- الگوی گفتار و کردار برای همه‌ی مراجعان، اعم از دانش‌آموزان و اولیای ایشان و...
- عاشق، متهور، معتدل و دادگر که خود را تنها در برابر خداوند متعال و مردم، مسئول می‌داند.
- محرک و مشوق مدیر و معلمان به یادگیری علمی و حرفه‌ای مقدم بر یادگیری محصلان.
- مدافع حقوق و وظایف با هم و همگانی.
- مروج حقایق و یافته‌های علمی در جامعه.
- راهنما و رهبر، نه مبلغ.
- برخوردار از سواد عاطفی و مروج این سواد میان دانش‌آموزان، معلمان، کارکنان، اولیای دانش‌آموزان و سایر شهروندان مرتبط با مدرسه. به این معنا که همدیگر را دوست بدانند و از بودن باهم لذت ببرند.
- حساس، فعال و خلاق، نه مقلد صرف.
- آزادمنش و معتقد به ضرورت احترام به همه‌ی فرهنگ‌ها.
- فرزند روز و آشنا با مسائل واقعی روز جامعه و جهان.

**همه ی افراد بشر در محیطی
بهتر فعالیت می کنند که از
آزادی، عدالت و ارتباط های
سالم انسانی برخوردار باشد،
انسانیت و شخصیت همه ی
شهروندان محترم شمرده شود
عزت نفس و اعتماد به
نفسشان لطمه نبیند**

- چگونه می تواند باشد؟
- احتمالاً چگونه خواهد شد؟
- چه مسائلی دارد؟
- با فرهنگ گذشته و حال و آینده ی جامعه و جهان آشنا باشند.
- حتماً دوره ی تخصصی مدیریت آموزشی را گذرانده باشند.
- حتماً دارای تجربه ای عملی آموزشی در سطوح یا مراحل گوناگون تحصیلی باشند.
- از قدرت و مهارت ارتباط کلامی مؤثر برخوردار باشند.
- از مهارت های نگاه کردن و گوش دادن فعال بیش از حرف زدن برخوردار باشند.
- از امر و نهی و اندرز دادن پرهیز کنند.
- بتوانند با همه ی همکاران، دانش آموزان و اولیای آنان ارتباط انسانی سالم برقرار کنند و آن را نگه دارند.
- بتوانند انتقادی بیندیشند و در بازاندیشی و فراتراندیشی ماهر باشند.
- دارای مهارت تأمین امکانات آموزشی مطلوب باشند.
- با مبانی نظری یا فلسفه های تربیت معاصر آشنا باشند.
- قدرت و مهارت تشخیص درست و تحلیل و تبیین مسائل را داشته باشند.
- از مهارت در مدیریت زمان و مکان و بحران برخوردار باشند.
- بتوانند محیط مدرسه را مسرت بخش گردانند و خودشان از آن لذت ببرند.
- از تغییر و تحول نهراسند و بتوانند تغییر یابند و تغییر دهند.
- در داوری، شتاب زده نباشند.
- در توزیع مسئولیت متناسب با توان همکاران، ماهر باشند.
- انتظارات خودشان را از همکاران، درست و به موقع روشن کنند.
- خودشان معلمانی پویا و موفق باشند.
- این واقعیت را بدانند و باور کنند که مدیریت آموزشی یعنی مدیریت هم زمان مغزها، دست ها و دل ها.
- از اطلاعات علمی لازم برخوردار باشند.
- هم چنین چرخش موفق این گونه مدارس به سمت مقررات آموزشی و اداری ویژه، بستگی به این دارد که خودشان این مقررات را برای اداره ی خود تهیه و تنظیم کنند و در اجرای دقیق و به موقع آن ها جدی باشند.

خوشا به حال کودکان و نوجوانانی که مدیر و معلمان و والدینشان کمتر حرف بزنند و کمتر هیچانی شوند

- مقررات مدرسه صرفاً برای گردش و چرخش مطلوب برنامه ها و فعالیت های یادگیری آموزشی تهیه، تدوین و تنظیم می شوند و طبعاً به برقراری انضباط که شرط مهم یادگیری آموزش است، کمک خواهند کرد.
- مقررات انضباطی آموزشی یادگیری هنگامی مؤثر خواهند شد که:
- با نظر و همکاری همه ی مسئولان مدرسه و نمایندگان دانش آموزان تنظیم شوند.
- با شرایط رشد و تکامل درسی و فرهنگ خانوادگی دانش آموزان متناسب باشند.
- در نوشتن آن ها از کلمات ساده و جمله های بسیار کوتاه استفاده شود.

- آینده نگر و آینده پژوه با این باور که فردا بر امروز مبتنی است.
- انسانگرا و جامع نگر به انسان و انسانیت.
- یادگیرنده مداوم و محرک و مشوق این گونه یادگیری در گردانندگان و محصلان.
- منبع معتبر علوم و معارف، دست کم در محدوده ی برنامه های درسی خود.
- کارگاه آموزشی پرچالش، نه مدرک فروش و علم فروش.
- متوجه چند و چون زندگی تک تک کارکنان و دانش آموزان و حتی خانواده های آنان.
- دارای فرهنگ شاد و مشوق و محرک فعالیت های مسرت بخش، خصوصاً در فعالیت های آموزشی آزاد (فوق برنامه).
- معتقد به این که: «به عمل کار برآید، به سخن دانی نیست.»
- صدیق، صریح و رفیق برای همگان.
- معتقد به ضرورت جهانی اندیشیدن و جهانی عمل کردن در دنیای معاصر.
- برخوردار از فلسفه ی تربیتی روشن که پایه ی کارش به شمار می رود.
- بدیهی است که مدرسه ای با این وظایف و نقش های انسانی بدون مدیریت کارآزموده ی قوی علمی و انسانی و آموزشی هرگز توفیق نخواهد داشت. مدیریت چنین مدرسه ای مدیریتی است بی نظیر. به همین سبب گفته اند: کسی که مدرسه را اداره می کند، در واقع جامعه و جهان را اداره می کند. این گونه مدیریت آموزشی طبعاً از عهده ی اشخاصی ساخته است که علاوه بر برخورداری از تحصیلات عالی دانشگاهی:
- سالم باشند و بدانند که آیا می توانند چنین مسئولیت سنگینی را برعهده بگیرند. و آمادگی لازم را برای این کار دارند.
- روزگار معاصر را خوب بشناسند که:
- چگونه است و در کجاست؟
- چگونه باید باشد؟